

Előfizetési díj:

Egész évre	5 frt. — kr.
Fél évre	2 „ 50 „
Negyed évre	1 „ 30 „
Negyedhasábos petsor	6 kr.
Nyilttérben soronként	15 „
Bélyeg minden beigtatásért	30 „
Egyes szám ára	15 „

BAJA.

Vegyes tartalmu képes hetilap.

BAJA VÁROS ÉS KÖRNYÉKE ÉRDEKÉBEN.

Szerkesztői iroda Zöldfa utca 665. sz.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő.

Levelek csak bérmentesen fogadtnak el. — Kéziratok nem adtnak vissza.

Hirdetések a kiadó hivatalba küldendők Fürdő-utca Krajnik ház.

Megjelenik minden vasarnap reggel.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

Vidéki közlöny életképessége abban áll, ha az gondosan kiaknáz minden kincset, melylyel azon környék megáldva van és melynek feltárása által a helynek jó hírneve emelkedhetik.

Ez okból csak tetemes áldozat mellett toldhattuk meg előzőleg közlött programunkat az által, hogy Baja és környéke mindazon jeleseinek, kik bár mely téren szereztek érdemeket, közölni fogjuk jeles metszeti arcképeit, életrajzzal.

Ha valamely számból e rovat mégis kimaradna, e körülmény mindig azon nehézségnek róható fel, melylyel a metszetés és adatgyűjtés jár.

Midőn hisszük, hogy ily áldozat mellett kiérdemeltük a közfigyelmet, tömeges előfizetésre számítunk.

A szerkesztőség

Toth Kálmán.

Midőn lapunk e rovatát Kálmánunk remekül talált arcképe és életrajzának közlésével nyitjuk meg, tesszük azt azon okból, mert a legnagyobb jutalma az igaz hazafinak a jók emlékezete és halálában leli magát és mert az eddigi hírlapokban és naptárakban közlött életrajzai több vagy kisebb mértékben hiányosak, végre mert az újabb időben a leggyengédebb nemzeti kegyelet oly babért tűzött homlokára, mely életrajzának egyik legmegemléstére méltóbb mozzanatát képezi.

Kálmánunk ezen élénk szellemű városban született 1831-ben március 30. Atyja Toth György uradalmi főszámvevő, anyja Nigszthy Teréz, kinek szelíd és jóságos képe ereklekéként honol mai nap is szívében. Innen ama gyöngéd rágaszkodás, mely Toth több költeményéből kitér. Gyermek korát itt töltötte szüleinek gondos karjai közt. 14 éves korában anyja öt Sz.-Mártonba vitte, s ott a benedekrendiek közé soroztatta.

Kálmánunk sivár helyzete légkörében érezte a „szent tűz” melegét, érezte a hivatásával ellenkező irányt, melyet gyötrő betegsége még inkább súlyosított s azért derültebb körbe vonzódott, hol új pályát küzdött ki magának, s bár enyhülést nem várt álmai játékatól, még is sikerült hivatása pályáját fellelni. Felsőbb tanulmányait a pécsi akadémián végezte, ahol mint 16 éves ifjú már egy fízetke verssel lepte meg a közönséget. 1848-ban Pesten hallgatta egy ideig a hadi akadémiát s a szabadságharc végén főhadnagy volt. Részt vett több ütközetben is. E szabadságharc szította honszeretetének izzó parázsát, mely egész életén át melegíti. Zsurnaliztikai működésére is ez teszi fel a koronát.

Első apróbb dolgozatai az „Életképek”-ben jelentek meg 1847-ben álnév alatt. Már 1848-ban egy pár költeménye ugyanott neve alatt jelent meg. A szabadságharc után egész hévvel és buzgalommal az irodalomra adta magát s fordítgatni kezdte Heinet és Berangert, e mellett eredeti költeményeket is egész számmal írt. Ki nem ismerné nemzeti költé-

zetünk gyöngyszemeit, azon gyönyörű dalokat: „Fütyül a szél” és „Hegedülnek szépen muzsikálnak” melyeket íletett költőnk 18 éves korában írt, s melyek a nép ajkán fognak széles e hazában.

1851-ben midőn a lapokban megjelent

Toth Kálmán.

költeményei figyelmet ébresztettek iránta. Pestre költözött s segédszerkesztővé lett a Hölgyfutár mellett. Később Nagy Ignácnak 1856-ban történt halála után Berec Károlyllyal együtt annak szerkesztője. Irányát e lapnak nemestette s annak lehetőleg aesthetikai alapot kölcsönzött, gyönyörű műmellékletekkel kedveskedett e lap pártfogóinak stb.

Nagy Ignác a szerkesztő, Toth költői erének nagy pártolója volt s egy fízet dalt, később pedig „Összes költeményeit” is kiadta, melyek közül a „Honvágy”, „Sápadt aszszony”, „Tinódy Sebestyén” című kiváló költeményei ritka ismerésre találtak a közönségnél, mondhatnám, túlságos méltatásra, de a töviskezű kritikusok sem maradtak el s úzték személyeskedő bírállataikat.

Később Burger Zsigmond szegedi könyvárus kiadta „100 új költeményeit”. E kötet eddigi műveit tartalmasság és művészeti öntudat tekintetében nagyon felülhaladja. Ebben jelentek meg az „Elegiák”, Minek is van a szív s a szívben a szerelem”, „Itt, itt sírjálk-lábaidnál”, költemények, melyeket mai napig is ezer és ezer másolatban lehet látni hölgyeink asztalán.

Toth Kálmán lyrájának nagy kedvelője volt b. Tótvös, ki öt „Ború” című költeményéért felettebb megkedvelte s egész haláláig csaknem elfogult szeretettel volt muzsája iránt, egy később írt „Halál” című költeményét gyermekeivel is gyakran felolvastatta. Deak Ferencnek figyelmét is sikerült Toth Kálmánnak ez időben egy balladával magára vonnia. A fiatal író báró Kemény Zsigmond által magának be is mutatatta. Képzelték, hogy e kitérletek mily buzditólag hatottak írói lelkitele fejlesztésére s mily érvel s kedvvel működött ezután fiatal költőnk !!

1860-ban megjelentek „Összes költeményei” két csinos kötetben Heckenast Gusztávnál.

A 60-as évek elején hazafias költeményeivel vonta magára a nagy közönség figyelmét. A „Ki volt nagyobb”, „Sajtoszabadság” s különösen a honvédekéről írt „Előre” című költeményei az akkori sírú hangversenyek és színházi akadémiák egyikéből sem hiányozhattak. Ezen időből való költőnknek „Mikor az akasztófákat faragták” című költeménye is, mely azonban csak 1871. október 6-án jelent meg a „Fővárosi lapok”-ban. E tiz szakaszból álló költemény nagy szenzációt keltett az országban, s Toth Kálmánt tisztelői egy aranytollal s életműveltségű arcképének kiadásával tisztelték meg.

Újabb költeményei 5 év előtt jelentek meg. Ezek közt vannak az „Eskü” pathos-tes költeménye, a „Szülem aranylakadalmára”, az „Erzsikéhez” című sajtóságos hangú dalok s itt jelent meg a főnebb említett „Halál” is.

Toth Kálmán 1864-ben alapítá az eddig legnagyobb magyar szépirodalmi lapot, a „Fővárosi Lapok”-at, melynek azonnal nagy közönsége lett. Toth Kálmán e lapnak most is tulajdonosa s legújabb költeményeit mind

ide írja. Itt jelent meg a „Kik voltak a honvédek” című költeménye, mely compositio tekintetében a költő legerősebb műve; űt szakaszban az egész honvédelmi harc története. Itt jelent meg az „Oszi idő” lyrai dala, e nemből legszebb műve. Meg kell említenünk, Tóth Kálmán működését a humorisztikus irodalom terén is. 1860-ban alapította a „Bolond Miská”-t. Tagadhatatlan, hogy e lapnak a nemzetre ölmöntki súlyosodó s mesterségesen germináló törökvek korszakában a hazafi közszellem ápolása és függetlenségére jelentékeny hatása volt. Előfizetői — a mi nálunk példátlan, 7000-re emelkedett, s az általa írt Kipflhauser (mit a germanizacio nevettségessé tételére gondolt ki) oly népszerű alak lett, hogy, midőn Kipflhauser költeményeire előfizetést nyitott a kis versfüzetet 10 ezernél több példánnyal kellett nyomtatnia. E lapban jelent meg Tóth Kálmának „Tizenharmadik seb” című novellája is, mely akkor rendkívüli szenzációnak kellett. Szépirodalmi munkássága elismerésül Tóth Kálmán a Kisfaludy-Társaság 1860-ban — (Itt „Mit végezték az Isten Magyarországról” című értekezéssel foglalta el a székét) az akadémia pedig méltányló buzdításul már 1861-ben teltát 29-éves korában tagjának választotta. Az akadémia választása épen a bürtömben érte, hová „Bolond Miská” miatt kétszer is bejutott. Az ország provizorius kormányzója nem akarta őt az akadémia tagjává megerősíteni. — No jó — mondta Eötvös, az akadémia elnöke gróf Pálffy-nak — csak ne erősítsék meg, úgy sinec még elég népszerűsége. Pálffy csak három év múlva erősítette meg, midőn az akadémia fenyegetődzött, hogy megerősítés nélkül is funkciót fog neki adni. Ekkor Pálffy magához hívatta a fiatal akadémikust — szerette — kívánók önnök — mondta Pálffy, — hogy akadémiai tagul megerősítem. — Mindenesetre szerencse, hogy excoiád megerősített, de tén mégis nagyobb szerencse, hogy az akadémia megválasztott — felelt Tóth Kálmán. Pálffy bár kétszer bezáratta, mindig igen nyájas volt Tóth Kálmánhoz s mindenféle azt beszélte, hogy ő nagyon szereti Tóth Kálmánt — Deák Ferenc ezt hallván, azon megjegyzést tette: Szereti ám csak hogy úgy, mint a madarat — a kalitkában.

Tóth Kálmán időszakai vállaltaita mindig nagyon szerencsés volt, bármit adott ki, volt közönsége s a „Honvédenháza” könyvéből is 1000 frtot adott át a bizottságnak.

De Tóth Kálmán a színirodalom terén is működött. Kivételes poéta, kinek soha egy darabja sem bukott meg. Már második darabjával, melyet 26 éves korában írt („Egy királyné”) 100 aranyat nyert az akadémiánál erős verseny társak mellett. Szigligeti is pályázott akkor „Almos” drámájával. E darabjával oddigéle körülbelül 100 estét töltött be a színpadon. Utolsó vigjátékát a „Nők az alkotmányban” viharos tetszéssel adták s 10 hó alatt Pesten és Budán mintegy 16 szor került színre, majd mindig zsúfolt ház előtt.

Baja város Tóth Kálmánt három ízben országos képviselőjévé választotta. (a második választáskor 1500 szóval 36 ellen, harmadszor egyhangulag) s számára rendkívüli fényes bevonulásokot rendezett. Tóth Kálmán e bizalomra nem is volt érdemtelen; s bajai királyi törvénysek, az állami tanítóképző fölépítése, Baja királyi városítása a Ferenc csatorna, szóval Baja minden érdeke benne a leghevesebb védbre talált. Tóth Kálmán az országgyűlésen nem sokszor beszélt, de ha szól, mindig jó akarattal és figyelemmel találkozik.

A hírlapbélyeg eltörlése, e nagyfontos-

ságú művelődési tény, leginkább az ő igazságainak és tevékenységének köszönhető. Már az 1865-iki országgyűlésen előhozta, de indítványát (noha csak 19 szótöbbséggel) leoszavatták; ő azonban nem estüggött, az újabb országgyűlésen előhozta törvényjavaslat alakjában, s ekkor egyhangulag elfogadták. Tóth Kálmán irodalmi pályája, kivált fiatal korában elég viharos és párbajtéljes volt. Ifjúkori összerkoccanásai közül, mint baráti körben el szokta beszélni — legjobban sajnálja azt, mikor Gyulaiat hogy félig-meddig irodalmi dologért megsértette s ez őt provokálta. — A sértést a hely színén visszavonta, de a szigorú segítőké váltott lövéseket követelték. Gyulai lött, de nem talált. Tóth Kálmán is lött s Gyulai lábán találva elesett. „Jól lösz — mondta Gyulai elesése percében példátlan lélekjelenléttel és maliciával — de rozsvetsek irtsz.” — A seb régen begyógyult s Gyulai Pál és Tóth Kálmán a Kisfaludy-Társaság és akadémia padjain egymás mellett évek óta a legszebben megférnek.

Tóth Kálmán lyrai verseiről annyi megjegyezhető, hogy fővónása a közvetlenség, s az, hogy az érzelmeiket különféle léleksituatiók által mintegy drámaisítani igyekezett.

Dalait meggyökereztek e hon talaján, Simonffy és Mosonyi egész füzeteket adtak ki. Peesenyászkya a „Lemondani” című versre írt gyönyörű chorust.

„Törött ágról”, „Ha dolmányom minden gombjára” címekre Döme József írt melódiákat. Egyébiránt maga a nép is sok dalra csinált nótákat. A „Flüttyül a szél”-t elfogadta Simonffyól, azután „Hej csikós, hová oly szaporán” s „Benyújtottam a kalapom” s más néhalvhoz ömaga készítet dalokat.

Tóth Kálmán sok elismerésben részesült már, sokszor egy pályól zugában elrejtözve sirt öröm könyveket a közönséggel versenyt, mely minden egyes új darabját viharos örömmel üdvözölte. — Többször tisztelték meg mi is őt a fővárosban alig látott fákiyatengerrel — de soha és senki nem róttá le a kegyelet adóját neki szebben, mint azon tisztelt honleányok, a kiknek körében a 25 éves írói jubileumának megünneplése és ezüst koszorúval leendő megörökítésére vonatkozó eszme indítványoztatván általk megtestesítették Tóth Kálmán 25 éves írói jubileumának megünneplésére mult hó 8. este igen szép közönség gyűlt össze a Hungaria disztermében mintegy 300-an. Jelen voltak a nagyszámú minden művészetet kedvelő kört képviselő díszes hölgyközönségen kívül Liszt, Tür, Horváth Boldizsár, Várad, Aponyi, br. Podmanieki Frigyes, igen sok képviselő, s az irodalom és művészet minden ágának képviselői. A háziasszony szerepét a megkoszorúzat indítványozó Kármán Lajosné asszonyság vitte; közötté és Várad Gaborné között foglalt helyet az ünnepelt is, kit megjelenéskor harsány éljennel fogadtak. A valóban díszes és értékes ezüst koszorút ugyancsak Kármán Lajosné nyújtotta át rövid beszéddel. Tóth Kálmán meleg szavakban köszönte meg a megtisztelő ajándékot ígérve, hogy az ezennél még jobb művelé irására fogja lelkesíteni. Ezután kezdetét vették a térszükre miatt fel nem jegyezhető jelesek polhárköszöntései és folyt az ünnepély oly fényben, hogy maga Liszt Ferenc is kijelenté, miként az övénel is — melyben a világ osztozott — szebb, volt e megtiszteltetés.

Adjon Isten e városnak több ily jeles férfit, őt pedig, kit künknek mondhatunk tartsk meg és buzúsitok több teltre is szeretünk melegével.

D. Z.

Ujév re.

Légy üdvöz Ujév! ismeretlen akna,
Melyben egész hazánk a bányanép;
Beléd temetve szép reményi magva;
Munkás karokkal im kebledbe lép;
Fáradni nem fél, csak méhed haragja
Elfogadj az meg, hogy lehessen ép,
S a sok veritékkel kitárt salakban
Láthassa, hogy imitt-amott arany van.

Légy üdvöz Ujév! ismeretlen erdő,
Melyben egész hazánk a karaván;
Járatlan utadon ha van kerengő,
Hol a sötétben tévedhet talán,
Vagy mord latrokkal összeütközendő,
Menyököverta rémes éjszakán:
Fogadj be napfényt-és a fény sugarra
Eltűn az orvóp, el a ferde pálya.

Légy üdvöz Ujév! ismeretlen áram,
Melyben egész hazánk nyugrétbe tart;
Ha küzde ostrom-hajjaidal, bátran
Evez, a hol több kénynt ígér a part.
S a rátörő vihar pokol-zajában,
Járnúve romján menhelyért sohajt:
Szánd a vonaglót és szíves szigetben
Hagyd megpihenni, hogy menekülhessen.

Légy üdvöz Ujév! ismeretlen játék,
Melyben egész hazánk a sorshuzó;
Add, hogy miért miljó ho szív imázék,
És epedett kérőn sohajtozó:
Már egyszer jó szerencsével kockázzók
S a pályanyerttől ez lesz búcsúzó:
Oh boldogító év, és aki adtal,
Örök halálunkban vedd méltó jutalmad!

Molnár István.

Baja város közügyei.

Az 1870. évi 42. t. cz. határozataihoz képesvárosunk átalakulása, szervezése legközelebb bekötvetkezés, annak jövő boldogsága, anyagi állása, felvirágzása, a törvényhatóság bizottmány s főleg a leendő tisztikar kezébe tételük le.

Nyilt titok az, mennyi rendtelenség s ez által mennyi zavar lett előideze a háztartásban, mennyi viszállás egyesek ügyében, tudjuk azt is, hogy városunk anyagi állása, csaknem becsületle a bukás szögyn gondnérnél állott, s mindezen körülmények igazika résztint egyesek rozlelkisége, részint tudatlanságában, de leginkább abban özpontosul, hogy úgy az összes tisztikar, valamint egyesek eljárására semmi irány nem volt megszabva, de nem is volt követe.

Annai hanyattatás után végre nyomasztó anyagi helyzetben ugyan, de mégis tisztán veendő őt a leendő tisztikar jobb jövőt érdemelt városunknak vezetését, s most, midőn városunk mint ifjú törvényhatóság ny elebe lép, méltán és jogosan megkivánhatja a közönség, hogy a leendő bizottmány és tisztikar működésének irányá, módozata oly formán szabálytassák, hogy a csaknem végrómlást okozott rozlelkűség, önkény és fejtelenség egyszer mindenkorra lehetetlenítsk.

Az 1870. évi 42. t. cz. 5-ának rendeletéhez képest ezen irány és a működés módozata szabályrendeletileg megállapítottat s a belügyminiszter úr ó Excellentiájá által f. évi november hó 11-én 47814. szám alatt véglegeslen is jóváhagyatott.

Tisztelettel kell megemlítenem azt, hogy a javaslatot készítő bizottmány át özevén a szabályrendelet nagy fontosságát, iparkodott oly munkálatot készíteni, mely mint értesítve vagyok, a magas belügyminiszterium által is dícséretre érdemesítettett. Azonban a bizottság által aratot babér jó részben városunk köztisztviselői főispánját is illeti, ki ritka szakavatottságával s kitünő ismereteivel a szabályrendelet többnemű hiányainak pótlását elősegítette.

Nem szükséges indokolnom a szabályrendelet fontosságát, hisz mindenki megvan győződve arról, hogy nélkül csak a régi fejtelenség és zavar állana be; tudjuk jól, hogy annak követése, lelkiismeretes megtartása bizottíthatja csak a rendet, mely az egyedül út arra, hogy városunk felvirágozhassék.

De hogy városunk vezetése, igazgatása a szabályokkal megfelelően intéztük-e, hogy a tisztviselők kötelemüknek kellőleg megfeleljenek-e, szükséges mindenek előtt ismerünk a szabályrendeletet, hogy előfordul alkalommal a körülmények megítélésénél biztos alapra támaszkodhassunk.

